

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetško ljudstvo.

Izhaja vsak petek.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta 1 gld. 40 kr. — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opraviništvo lista je v „Narodni tiskarni“ v Tavčerjevi hiši „Hotel Europa.“

Vabilo na naročbo.

Koncem tega meseca poteče prvo letošnje četrletje. Ker se odslej našega lista le toliko tiska, kolikor je predplačnikov, in ker bomo vsacemu pošiljanje vstavili, kdor precej ne plača, (kajti le tako je mogoče red ohraniti), prosimo vse častite gospode, kateri so bili le do konca marca naročeni, da ob pravem času naročevanje obnové.

„Slov. Tednik“ velja:

Za celo leto 2 gld. 80 kr.
Za pol leta 1 „ 40 kr.
Za četrletje — „ 70 kr.

Administracija „Slov. Tednika.“

Domače stvari.

— (Z Dunaja) se nam piše 20. marca: Na predlog slovenskega poslanca Pfeifer-ja je državni zbor dovolil 30.000 goldinarjev za one Dolenjce, ki so lani bili po toči poškodovani.

— († Grof Aleksander Auersperg) ces. kr. deželni načelnik kranjski, je 19. t. m. umrl v Pevni pri Gorici. Pokojni je našim bralcem dobro znan. Bil je eden najenergičnejših vodij naših narodnih protivnikov. Kot c. kr. glavar v Litiji se je jako vtikal v politično agitacijo za nemškutarje, in zgodovinsko za našo deželo je njegovo postopanje ob žalostnih janjško-velških dogodbah. Ob Hohenwartovem času je bil vodja onih „nemških“ dissidentov, ki iz ničevega uzroka niso hoteli udeležiti se sej kranjskega deželnega zbora. To njegovo odločno ustavoverno držanje je pomoglo, da je bil imenovan precej, ko so zopet Auerspergi na krmilo vlade prišli, za c. k. dež. načelnika.

Bil je 40 let star; rojen v Ljubljani, študiral v Teresianum-u na Dunaji; v cesarsko službo je stopil leta 1857; za okrajnega predstojnika v Zatičini je bil imenovan leta 1866; v Litijo je prišel za c. kr. okrajnega glavarja leta 1867; za deželnega poslanca je bil v velikem posestvu kranjskem voljen leta 1869; deželni glavar je postal leta 1871; deželni načelnik za Kranjsko julija leta 1872. Oženjen je bil s hčerjo bivšega kranjskega in pozneje spodnje-avstrijskega c. kr. namestnika Korinjskega. Otrok je imel četvero; lani sta umrla dva. Zapustil je dve hčeri še ne 10 let stari in vdovo. Pogreb je bil v nedeljo krasen. Ljudstva, ki je gledalo, je bilo vse natlačeno po ulicah, po katerih so gorele plinove svetilnice. Za pogrebom so šli vsi c. kr. uradniki (nekoliko jih je došlo celo z dežele), društvo strelcev, požarna straža, dijaki in dijakinje vseh zavodov. — Spremljal ga je tudi v ornatu ves stolni kapitel, in ljubljanski škof, dr. Vidmar z mitro na glavi. Na grobu je molil škof slovenski „oče naš.“ — Slovansko društvo, to se ve, da se nij nobeno in corpore udeležilo pogreba. Pogrebni závod gosp. Doberleta je cela pogrebna aranžiranje lepo izpeljal.

— (Iz Kranja) se nam piše 20. t. m.: Denes smo z veliko čestjo pokopali našega obče spoštovanega dekana Reša. Sedanjega kranjskega „ordinariuša“ in bivšega našega biskupa je spodobno zastopala njegova sestra Urška. — Škoda, da ljudje, katerih se to tiče, niso poskrbeli, da bi bil nadgrobní govor vsaj malo krepkejši in malo manje dolgočasen, nego je bil res. Vrli g. Reš je

pač bolj nadgrobnico zaslužil; nad to pa se vsak filister škandalizira. Dasiravno nij bil posebno premožen mož, vendar je v svoji oporoki kranjski narodni čitalnici zapustil 200 gld.

— (Iz savinske doline) se nam piše 17. marca.: V savinski dolini so volitve za občinske zastope po večjem končane in smemo ž njim zadovoljni biti, ker so povsod zmagali domoljubni možje, le v št. Pavlu pri Preboldu je še vse pri starem, ker se volitev še do sedaj nij razpisala in pravijo, da se dosedanji župan pri novi volitvi boji kaj izgubiti. Nikakoršna krivica se št. Pavličanom ne bo zgodila, ako si namesto sedanjega, tam naseljenega Nemca Sch. izvolé za župana kakega poštenega domorodca, dasiravno se ta župan hvali, da je občinska blagajnica z nekolikimi stotaki prevedena, katere je županstvo od okrajnega odbora zato prejelo, da bi se okrajne ceste od občanov vsaj za potrebo posule, pa té so v tako slabem stanu, da vsakemu gorje, ki je primoran po njih voziti. Želeti bi bilo, da bi okrajni odbor to reč po kakem izvedencu dal pregledati in se tako prepričal, da županstvo, ki je prevzelo nalogo za posipanje, ne stori prav ničesa.

— (Iz Grajske vasi) se nam piše: V šte. 9. letošnjega „Slov. Gosp.“ hvali nám dobro znana osoba našega župnika Stvarnika. On pravi v tem dopisu: naš od vseh poštenih farmanov spoštovani g. župnik, ki že 28. leto tukaj duhovno službo opravljajo...“ Ne vem pa kaj on misli z besedo „pošteni farmani,“ mar mežnarje in cekmoštre, pa še ti ga vsi tako zlo ne spoštujejo. Da uže 28. leto tukaj božjo službo opravlja, je žalibog resnica; mi pa rečemo, da uže 28. leto imamo pri nas župnika, ki se je za nas prav malo brigal. Rad bi pa videl naš g. župnik, ko bi vsi mi narodnjaki križani bili, ker on se čudno jezi, da ljudstvo več zna, ko hruške peči. Kar se tiče tam omenjene listnice, smem g. dopisnika imenovati poročevalca neresnice, ker sem zanesljivo zvedel, da nij bila tako pisana, kakor jo je on priobčil. Če je pa faran od

g. župnika javno „slab kristjan“ imenovan, kaj za cerkev storil, in mu je on potem osobno očital, „da mu je to za pokoro dano“, bode vsakdo lahko presodil, kateri je boljši kristjan: mar ta, ki je za cerkev res kaj storil in žrtvoval, ali pa župnik, ki mu je še javno oponašal, da mu je „za pokoro dano“, in tedaj bi imeli drugi gospodje duhovni celo svoje življenje pokoro, če tudi naš „od vseh poštenih farmanov spoštovani g. župnik“ ne. Da pa „vera peša“ in da je tega pri nas le nestrpni g. župnik kriv, a ne dopisnik brezimne listnice, imamo dovolj dokazov. N. pr. v Grajski vasi je podružnica Gomilske fare. Lansko leto so tu (v Gr. v.) delali novo streho, nov stolp in povprašajte g. dopisnik, kdo je bil pri tej stavbi nasprotnik? Edini g. župnik in sicer velik nasprotnik ter obrekovalec podvzetnikov in žrtvovalcev, in pri tem mu je ministriral prav njegov brat, kateri je pred več leti kot odpuščen učitelj sem prišel, da zdaj župniku vse donaša, kar se godi v fari njegovih ovčic, in zadujo jesen se nam je še ta fajmoštrov brat vrnil proti volji krajnega šolskega sveta za začasnega učitelja na tukajšnji narodni šoli. — A naš stolp je do delan kljub vašemu prizadevanji.

Končno še eno. Te dni je tukaj umrl kmet, posestnik, ter zapustil edinega dediča, sina uže odraslega in tudi nekaj premoženja. Ko sin umrlega očeta v farovž vprašat gre, kdaj bode treba mrliča prinesiti, ga naš „spoštovani“ g. župnik, predno mu kaj pové, vpraša: „Kdaj boš pa plačal?“ Ta mu odgovori, da predno bo oče zagrnjen v zemljo, bo on prišel ter poplašal pogrebščino. Kaj pravite takim „dušnim pastirjem?“ Kaj se pogrebščina ne da drugače izterjati, nego v solzah ostalih uže naprej?!

— (Iz šmarskega okraja) pri Celji. Od početka novega leta pri nas rudeča bolezen (šarlah) in kože hudo razsajajo, ter so mnogo ljudi uže pobrale. Postavim v Šmarji, kjer so imeli prejšnja leta 90—100 mrličev, so jih zagreblji letos uže nad 70. Ko nam je pred nekoliko meseci pretila živinska kuga, se je zaprla vsa domača živina,

razen konj in volov, še celo perutnina, da bi se bolezní pot zaprla; a sedaj, ko je prišla bolezen na ljudij, se ne opazujejo nobena sredstva, katera bi razširjanje bolezní zabranila. Šole so slabo obiskovane, ker večina otrok boleha. Zarad tega je šmarski krajni svet ondotne šole za 10 dni zaprl. Pa kmalu potem razpošlje okrajni glavar ukaz v katerem omeni, da je šole zapirati nepotrebno, temuč da naj učitelji od biš, v katerih kozna bolezen razsaja, otrok v šolo ne puste. Da se s tem malo pomaga je jasno, kakor beli dan, ker otroci bolezní ne poznajo, posebno malo se pa mora izvedeti od malih otrok; kdo pa naj pove učitelju, kje so bolniki, ako še celo taki starši, ki se prištevajo k inteligenciji, svojih otrok ne obdržijo doma ako imalo bolnike na kozah! Sicer je pa tudi velika napaka pri učiteljih, ki so orglarji, da mrliče k pogrebu spremljajo, in velikokrat ob času, ko bi imeli biti v šoli ter na ta način bolezní med otroke raztrosujejo. Kakor se govori, so prej mrliški ogledniki truge na pokopališči pred ljudmi odpirali; ako se še to sedaj godi, nam nij znano. Take in enake napake bi se vendar morale odstraniti.

— (Iz Mozirja) se nam piše, da namerava več rodoljubov ustanoviti posojilnico za gornjo savinsko dolino s sedežem v Mozirji. K pogovoru o tej zadevi so vabljeni vsi rodoljubi dne 6. aprila. t. l. (t. j. velikonočni pondeljek) v Mozirje, pri katerem shodu bode naš državni poslanec g. dr. Vošnjak predsedoval in pravila omenjenega podvzetja predlagal. Upamo, da se bodo rodoljubi omenjeni dan v Mozirje potrudili, ter se udeležili v obilnem številu omenjenega shoda, sebi in narodu na čast.

— (Posnemanje vredna.) Poslanec V. Pfeifer je naročil 24 iztisov „Vrtea“, da se razdeli med mladino njegovega okraja.

— (Kranjska kmetijska družba) je iz svoje subvencije za kmetijske namene dovolila več občinam podporo za to, da si izkopljejo potrebne vodnjake, in sicer: Col, Gorenje, Orehek, Košana, Preserje in gorenja Brezovica prejmo v ta namen po

100 gld.; Gáberče pri Senožečah, Senožeče in Ilova gora po 200 gld.; Cesta pri Loži in Vrh po 180 gld.; Butajnova 150 gld.; Vodenica in Arzišče po 120 gld.; Lipoglav 60 gld.; Selo 40 gld.; spodnji Žuženberg in Arčevce po 30 gl. Dalje so prejele podporo sirarske družbe in sicer v Nemškem Rovtu, Ravnah in Nomnu po 90 gld., kmetovalec P. Starè v Podjeljem pa je dobil 50 gld. premije:

— (C. kr. fabrika za cigare in tabak v Ljubljani) ima dozdej izdelani dve velikanski delavnici, eno za cigare, drugo za tabak, samo cigare dela 1300 deklet, večidel iz Glinjec, Viča, Kozarij, Dobrove, Siške, Dravelj, Št. Vida, Posavja, iz Sela, Udmata in sploh iz vasij v ljubljanski okolici. Lepo je gledati dekleta, ko zjutraj ob 6. prihajajo ob 6. zvečer pa v celih dolgih trumah odhajajo. Fabrika pa še nij dovršena; spomlad se bo zidala tretja velikanska delavnica, kateri se bode na vsaki strani pridružilo še nekoliko velikih magazinov tako, da bo imela vsa fabrika 4 ogromne delavnice in na vsaki strani dva velika magazina. Letos se bo dozidala tretja delavnica. Kadar se vsa fabrika dovrši, bode v njej delalo nad 3000 delavk. Fabrika bo po posebnem tiru direktno zvezana s železnico; ob tržaški cesti bodo zasadili lep drevored in pred fabriko naredili pozlačeno ograjo. Treba bi torej bilo, da se ob pravem času skrbi za delavska stanovanja.

— (Iz Gorice). Goriška „Soča“ piše: Letos pridiguje v naši stolni cerkvi italijansk jezuit, po govoru soditi, mora biti Rimljan. Govori krasen jezik in teče mu beseda, kakor vreteno. Pretira pa tudi stvari tako, da mora omikan človek nehoti ali smijati se ali pa se jeziti. Mož ne pozna nemškega pregovora, da je od vzvišenega do smešnega ena sama stopinja. V nedeljo je n. pr. popisaval vice in priporočal je, naj z obilno miloščino rešimo dušice naših ranjeh. Hu! kako je vse strašno gorelo, spredaj, zadaj, znotraj, zvonaj, v žveplenem plamenu pa so neusmiljeno trpinčene reve sè srce predirajočim glasom upile: Plačajte, plačajte naše dolgove, to je segnite v žep in

polnite cerkveno mošnjo! S tako živimi barvami je pridigar slikal, da smo uže sami mislili, da iz vic švigajoči plameni po nas zajemajo in za to smo — bežali. Kar je preveč, je preveč! Ne davno je papeža Pija IX. primerjal Kristus in paralela je bila taka, da smo na koncu mislili, da je hotel papeža nad zveličarja povzdigniti. — Tudi v politiko se sem ter tja utika in da Italijan v takih stvareh ne govori ravno patrijotično, za to nam daja poročstvo tukajšnja policija, katera mu je uže nekda priporočila, da bi se brzdal. Z eno besedo, takih pridig bi bilo boljše, da bi jih ne bilo; ž njim se bolje mir kali znotranji in zvonanji, nego se to doseže, kar bi se moralo vsaj name-ravati. — Tudi tuji misijonarji — jezuiti, kakoršni obiskujejo sem ter tja naše vasi, so od več. Če so pretirane, fanatične pridige v mestu škodljive, more se po vsej pravici trditi, da so na kmetih nevarne. Dokazov ne manjka. Mi se spominjamo tukaj smešnega prizora, katerega smo videli pred nekoliko leti v kanalskem trgu. Pridigoval je takrat znani misijonar-jezuit B. Enkrat se je strašno hudoval nad ženskim lišpanjem in vse je bilo hudičevo, kar si lep stan v ta namen umisli. Mej drugim je prav resno trdil, da je v vsaki luknjici v tulastih pečah, katere nosijo mlade ženske na kmetih, skrit hudič, ki preži na ubogo dušico ošabnice. In glejte, kaj se zgodi! Po končani pridigi so napravile ženice in dekleta majhen auto da fè na kanalskem trgu in nedolžne peče so se pokadile proti nebu „ad majorem dei gloriam“.

— (Potres.) Iz Trnovega se nam piše 22. marca: Včeraj je bil v Št. Petru močen potres. Kakor sem denes zvedel, je bil tudi tu. Okolo 8. ure zjutraj je bil precej močan in, ako se ne motim, šel od juga proti severju. Bil je valovit zedinjen s šumenjem, kakor o hudi uri. Popoldne okolo $\frac{3}{4}$ 3 nas je zopet potreslo, a ne tako močno.

— (Toča.) Iz Svetinj pri Ormužu se nam 21. t. m. piše: Včeraj popoldne je začelo tukaj bliskati in grmeti. Čez $\frac{1}{4}$ ure pa je bila zemlja uže pokrita s točo, debelo ka-

kor lešniki. Daleč proti Varaždinu smo videli belo, trdo odejo rujavo zemljo pokrivati. — Farovška Neža pa pravi, da bo na dan sv. Petra in Pavla spet, in to za gotovo toča šla. — Ne vem, ali z bogom korespondira, ali je to skrivno razodenje.

— (Toča.) Tudi iz Središča se nam piše: 20. t. m. ob 5. uri popoldne nastane pri nas sila hud vihar, grmelo in bliskalo se je kakor ob vročem letnem času. Nevihta je trajala pol ure, ter je toliko toče palo, da je je 21. zjutraj obilno bilo. Nekateri ljudje govoré, da si je uže sedaj pot naredila za leto.

— (V Novem mestu) so koze nehale. Umrlo je 7 ljudij. —

— (Koze) razsajajo še zmirom v Kranji in okolici.

— (Z Rake) se nam piše: Požar 8. marca je bližnji krakovski hosti veliko škodo učinil. Pogorelo je nad 30 oralov gozda Kostanjevske grajščine. Da se požar nij dalje širil, je pripomogel raški župan, kateri je s svojimi odborniki sejo pričeti mislil, pa zapustivši zborovanje, je hitel z raškimi žandarmi ogenj gasit, h katerim je tudi pristopil naš vrli občinar in kupec g. G. Mavrer s kacimi 20 kmeti, h katerim so se tudi pridružili še kostanjevski žandarji. Vsem ki so pomagali, hvalo! Onim pa, kateri so bili od župana prošeni na pomoč iti, a nijso šli, očitna graja. Pri tacih prilikah se očitno pokaže, kdo ima kaj prave ljubezni do svojega bližnjega.

— (Požar.) V Štošicah pri Ljubljani je začelo ob eni v noči od nedelje na ponedeljek goreti. Pogorela je ena hiša in dve drugi poslopji, dalje štiri krave in dva konja. Fant je hotel živino iz hleva izleči, pa so se podrle nanj goreče deske, da je strašno opečen, pa še živ. Tudi gospodinja je zelo opečena. Oba so pripeljali v ljubljansko bolnišnico. Kako je ogenj nastal, nij še znano; pravijo, da sta zažgala dva potnika.

— (Samoumor.) Iz Gorice se nam piše: 20. t. m. o poludne se je s pištolo ustrelil stotnik tukajšnjega polka Franc-Karl; strel mu je šel skozi srce tako, da je takoj mrtev ostal. Uzrok samoumora je neznan.

— (V Tolmišlji) pri Ljubljani so zadnje sredo vjeli znanega tatova in požigalca Jakoba Požarja. Ta mož je bil pred dvema letoma požgal vas Brest. Ker ga je sodišče iskalo, skrival se je dve leti in ves tačas smelo kral, tako, da se ga je po okolici vse balo. Žandarji so ga prijeli, ko je popoldne na kozelci v senu ležal. Po leti je živel na gori Krimu, po zimi pa pri ljudeh, kateri so delež imeli od njegove tatvine.

— (Z Rake) se nam piše: Pretečeni teden pride ubog kmet konjskim mešetarjem v past. Po vinski kapljici omamljen in zapeljan, proda svoja dva edina konja nekemu dosluženemu pa obrekljivemu mešetarju in kovaču za neko godčevsko lajno. To bi bila čudna muzika po njivah! Žena zapeljanega je objokana sama in z jokajočimi otroci nazadnje vendar omečila mešetarjevo serce, kateri je prej res mislil odgnati konje za malovredno lajno.

Politični razgled.

Notranje dežele.

V *državnem zboru* sta 14. marca govorila naša poslanca gg. Pfeifer in Razlag. G. Pfeifer je govoril pri §. 48, ki zahteva za pravna pisma, pogodbe itd., da so veljavna za cerkev, podpise cerkvenega predstojnika in najmanje dveh udov župnijske občine, tako-le:

Ta paragraf govori o veljavnosti pravnih pisem; tedaj bi morali podpisi cerkvenega predstojnika, dveh udov cerkvenega zastopa in še dveh prič od notarja ali sodnika legalizovana biti. Ko je šlo za odpravo silnega legalizovanja, je slavna zbornica dokazala, da jej je za odpravo te naredbe. Tudi kranjski deželni zbor je sklepal resolucijo zárad odprave legalizovanja, ker baš ta naredba kljubu nekaterim prednostim ne opravičuje mnogo nepotrebnih sitnostij. Na Kranjskem na 13 mestih niso notarji nastavljeni, a sodnije z delom preobložene, da stranke dosti časa zamude z legalizovanjem. V §. 48 omenjena pisma se delajo včasih daleč od sedeža okrajne sodnije in so podpisana od možev, ki so pisanja zmožni; čemu bi morali iti k sodišču samo zavolj legalizovanja zlasti pri malenkostnih stvareh. Ponarejenje podpisov je mogoče tudi pri legalizovanju. Govornik navede neki slučaj, da je kmetski

posestnik najel večje hranilnično posojilo proti volji svoje žene soposestnice, namesto katere je drugo žensko k notarju pripeljal ter jo izdal za svojo ženo. G. Pfeifer nasvetuje, da se §. 48 dostavi, da za taka pisma ne velja postava o posilnem legalizovanju.

Predlog je bil podpiran, a poročevalec se mu ustavlja, rekši, da tu ne kaže delati izjeme glede postave o legalizovanju. Pri glasovanju predlog nij bil sprejet.

Dr. Razlag je poprijel besedo pri §. 53, po katerem pripada religijskemu fondu premoženje posamezne cerkvene skupnosti ali zavoda, ako poneba ta skupnost ali zavod. Fux od skrajne levice predlaga, da se naj posebna postava izdela za gori navedene. Predlog je bil ovržen.

Dohodki praznih župnij gredo v religijski fond. Dr. Razlag je s to odločbo zadovoljen, a ne za vse slučaje. Znano je, da korarji na nekem kapitelnu (Zagreb? Ur.) imajo letne dohodke od 30.000 gold., in če je kako mesto prazno, se tudi dotacija za to mesto med ostale korarje razdeli; posamezni korarji v svoji komoditeti tako daleč segajo, da si plačajo posebne prëbendare (namestnike), kateri za njih cerkvena opravila opravljajo. Neki sloveči avstrijski general in namestnik je uže zdavnaj to stvar opazoval in razmatralo se je vprašanje, ali ne bi se li veliki zneski bolje rabili za popoljšanje prihodkov nižjega duhovenstva, ki je v tej deželi posebno slabo plačano. A druga stvar je s tako zvanimi stavbenimi fondi (Baufond), kateri so se napravili iz dotacij praznih kanonikatov. Za take fonde bi morala biti izjema. Govornik nasvetuje, da se dodajo besede „praviloma“ in da sme izjeme dovoliti minister za bogočastje po zaslišanju diëcezanskega škofa.

Rusinski župnik Naumovič gorko podpira Razlagov predlog, a brez uspeha. Celi §. je bil nespremenjeno sprejet.

Vnanje države.

Turški veliki vezir je *srbski* vladi odrekel vse, kar ji je njegov prednik privolil. Razumeje se, da to v Srbiji strašen nemir dela. Knez Milan ne pojde v Carigrad, kakor se „P. Lloyd“ iz Belgrada piše. Nesrečna roka srbskega ministerstva, v vnanjih zadevah, zna napraviti krizo v Srbiji, katere špica se obrne proti sedanji turški vladi. Bržkone bode srbsko tributno vprašanje kmalu celo Evropo zanimalo.

Angleški časniki v krasnih barvah slikajo upanje Bonapartov. Pa saj nij čuda.

„Napoleonu IV.“ so v Chiselhurstu čestitali stari, imenitni plemenitniki, med temi tudi zadnji lordkomornik kraljice Viktorije. V Windsoru se uže pripravljajo na prihod ruskega carja. V Portsmouthu vihrajo zastave, ki vsak dan pričakujejo zmagalcev iz ašantske vojske. Akopram pa je v Veliki Britaniji vse svečanostno, divja v Indiji najhujša lakota. Listi pravijo, da so angleški uradi v Indiji v največjem strahu, bodisi ker ne morejo pomagati, bodisi ker se jim nastanek kuge v „lačnih pokrajinah“ zdi nasledek nekaterih tednov. Pri tem človek ne more imeti velike tolažbe, ako angleški prestolni govor indijsko lakoto „obžaluje“, in ako parlament še le zdaj vidi, da treba pomoči. Indija se bode tudi financijelno morala reorganizirati

V **nemškem** državnem zboru se je brala vdrugič zakonska osnova o pridobitvi zemljišča za nemškega poslanca na Dunaji za 150.000 tolarjev. Hoverbeck in Mallinckrodt sta bila proti, kakor vsi drugi ultramontanci, naprednjaki, socijalni demokrati pa Poljaki.

Med državno vlado pa državnim zborom se ima zaradi vojaške postave pričakovati kmalu konflikt. Čedalje je bolje misliti, da se parlament razpusti. Pa nadejati se je, da nacionalni liberalci malo odnehajo. Bismarck, o katerem se je toliko telegrafiralo, kako strašno je bolan, je v ožigled te nevarnosti kar naenkrat ozdravel.

lz državnega zbora.

Državni zbor je v seji 20. marca o državnem proračunu posvetoval se in sklepal.

Poslanec **Pfeifer** se oglasi pri čl. 14. in govori, naj se državna pomoč za sodnijske okraje Novomesto in Trebnje, ter za politični okraj Krško, ki so po toči hudo poškodovani in za katere je vlada dala se uže preprosi, da 20.000 gold. privoli, — poviša na 30.000 gold. — Podpira ga tudi poslanec Schaffer. Pfeiferjev predlog je bil sprejet, da si je Giskra govoril proti njemu.

Poslanec dr. **Razlag** naglašja, da je na Kranjskem v 11 okrajnih glavarstvih samo 7 okrajnih zdravnikov, kar je premalo. Vlada naj bi število okrajnih zdravnikov povišala. Razlagov predlog dobi dovolj podpore, in se izroči budgetnemu odseku v pretresovanje.

Pri naslovu „javna varnost“ govori Bärnfeind in pripoveduje, kako je na kmetih

če dalje več tatov in roparjev. Uzrok temu je, ker se ujetnikom v ječah predobro godi. — Steudl dobro pravi: bolje bi bilo, da bi policija bolje iskala tatov, nego da se pri javnih zborih in političnih rečeh vtika.

Minister Lasser pravi, da je od leta 1869 do konca 1871 število žandarjev za 1402 mož povečano in leta 1873 se zopet za 325 mož pomnožilo in ukazi so bili o tem dani deželnim načelnikom.

V seji 21. t. m. je poslanec dr. Supan nasvetoval resolucijo, naj vlada za to skrbi, da županje morajo žandarje na pomoč poklicati v lokalno-polijskih rečeh. Ta predlog je bil odseku izročen. Minister Horst pravi, da je premalo žandarmov, da bi se moglo županom na razpolaganje dati.

Gospodarske stvari.

Našim górnikom.

(Piše Blaže Pernišek.)

(Dalje.)

Zadnjič sem značil zlahtnino, ki je zastran mnogih svojih lastnostij vsakako občne pozornosti vredna. Kakor več družih odličnih plemen, tako tudi ta trta vedno več ljubezni in pravic uživa mej górniki onih krajev, koder zatira napredek temno ostudno mračnjaštvo.

Danes mi je misel, da pišem o nekem drugem trtnem plemenu, ki rodi glede kakovosti kralja vseh (belih) vin. Mej vini je ta kaplja kakor zlato mej kovinami, demant mej rudninami.

Rizlec

renski, beli, drobni imenujemo to trtne pleme. Dosedaj barem še nij nikomur znano trtno pleme, katero bi dosegalo v dobrosti rizlecevo vino. Slavni kletar Beyse uredjuje bela vina celega sveta v 3 razrede in podrazrede. Tu vidimo, da baš vino onih krajev je na čelu v prvi vrsti, ki je iz rizleca. Sloveči Štajnberger, Markoberger, Johanizberger in druga vina so imenitna kapljica le po rizlecu ob Renu. Ob tej reki na Nemškem torej je doma ta prežlahtna trta — v severu, koder jo odevajo. Od ondot se ta trta vedno bolje in bolje širi proti južnim krajem. Ker pozno zeleni, ne treba se nam po Slovenskem nikedar mraza bati na to trto; pa tudi zimskej pozebi se vrlo v bran postavja. Ta trta tudi prav rada raste.

Prej so le Renci vedeli čislati to plemo, sedaj pa sade vedno več rizleca po Slovenskem, Ogerskem in drugod. Da, črez milijon traja razpošiljajo vsako leto s klosterneuburškega trtnega poskuševališča v razne dežele.

Dolgo so si ubijali premnogi glave, kako bi se-li dalo pridelovati vino, ki bi bilo ednako slavnemu reaskemu vinu. Prišli so pak do tega, da le rizlecevo plemo samo ima to lastnost.

Kar je kinč na človeškem životu, to je prijetni duh in okus v vinu. Muškotelovina in traminar imata res mnogo te gizdavosti, toda prvi mej njima je v tem oziru — rizlec. Neizmerno prijetni duh in okus drobnega rizleca se nijednemu peresu ne da popisati!

Gotovo je, da le severni kraji so posebno ugodni tej trti. Ta izvrstna cvetica se daje pridelovati še vendar tudi po vsej Sloveniji. Le najjužniši deli avstrijskega carstva, na pr. Dalmacija ne doseže tega, ker rizlec ima drobne jagode, ki vročine suše. —

Rizlec sicer ne daje ogromne množine v sod, toda vsako leto rodi srednje rad, kakor vidiš na progledu v 11. številki. V cvetji nije nobena trta tako zelo trdna, kakor rizlec.

Rizlec zahteva le strme, solnčne kame-nite lege; posebno rad ima k temu še tako zemljo, v katerej ilovica premaguje. Le na tacih tleh pridelani rizlec ima ovo nepopisljivo dišavo.

Po naših krajih se rizlecu nikakor ne treba bati prehude vročine, da, gorkote mu prerado pomanjkuje. Zato pa smemo na to delati, da daje drobne jagode. In to mora biti, ako hočemo, da se zadela v njem mnogo dišave; kajti dišava se zadlejuje le v taškah (mehovih), ne pa v soku, v jagodneji sredini — v mesu! Da to dosežemo, obrezujemo rizlec na španone itd., a ne na kratke reznike, kajti kratki rezniki dajo veliko mesa, pa malo taške. Toda z drobnimi jagodami, kakoršen je baš mali rizlec, prenaša tako obrezovanje, a na pr. kadarka ne, ker ima debele jagode.

Rizlec ne ljubi jako gnojne zemlje, na pr. sprstenine ker bi v njej premalo dišave zadela; zahteva pa pred omejena tla, ki se morajo pridno rahljati, da dohaja zrak h koreninam.

Pri tem vinu je glavna reč — kakovost, ne pa kolikost. Izvrstno kakovost pa dosežemo, ako pustimo grozdje prav dolgo zoreti. V nič nam gotovo ne pojde, ker koža tega grozdja je jako trdna ter nerajša gnjuje, nego

druga plemena. Zastran dišave se tvegajmo nekoliko kolikosti ter puščajmo dolgo grozdje na trti, kder se osuša. Kadar je pravo leto zanj, postaja grozdje rumeno. Ako pa doseže pravo zrelost, morajo biti jagode meseno rudeče. Iz teh se uže da izpoznovati bodoča imenitna dišava. Ko doseže to stopinjo, ima uže kaci 20—25% sladora in do 6⁰/₁₀₀ kisline.

Ako hočemo, da se nekoliko preobilna rizleceva kislina zmanjša, pustimo ga na trti, da postane muženo; to stopinjo rizleceve zrelosti imenujemo „plemenito gnjilobo“.

Ako hočemo, da dobodemo iz mešičkov boket (dišavo), moramo pustiti, da mošt na tropinah 1—2 dneva vre. Ta čas pa se ravna po toploti v kleti. Navadna jesenska toplota je o trgatvi kaci 14⁰R, tačas naj vre kaka 2 dnij, sicer malo več ali manje. Slador (euker), ki je v grozdji, se spreminja v alkohol (žganico) glicerin in ogljenčevo kislino (ki v nos reže). Edini pa ima le alkohol lastnost, da vleče aroma (prijetni okus) iz tašk. Zato se pa tudi zovejo te plemenite reči v taškah „izlečki“ ali „ekstrakti“. Ker je v pecljih največ zateglosti (zagoltnosti), treba torej pred vrenjem ločiti peclje od tašek, da ne postane vino prezateglo.

Ker je to vino tako zelo fino, prodaja se navadno samo v botelijah. Najceneje se prodaja botelija rizleca po goldinarji. Pa tudi na 5 in celo na 20 goldinarjev se vzdigne cena ene botelje! Ta mora pač biti drugačen kerlec, nego je naša revica, ka-li? Po 30—50 veder se navadno prideluje rizleca na oralu, in ako botelijo le po goldinarji računimo, pa dobimo za vino enega orala 2400 do 4000 goldinarjev. To je nekoliko, kaj ne? Slovenci! ali bodemo še v bodočnosti hvalili tisto neumno zeleniko, belino idr.??

(Dalje prih.)

— Železnice v Istri. Ker je pomanjkanje na Istrijskem letos veliko, začeli so podvzetniki na več krajih dela za tamošnje železnice uže 1. decembra pr. l. Sledeča delovališča prek železniške proge so zdaj istrijskim prebivalcem odprta: pet urez v pazenskem okraji, štiri med Lupoglavom in Borutom, dve med Paznom in Kanfanarom, potem štacijski kraji Pulj in Rovinj. Trgovinski minister je dalje voditeljstvu del naročil, naj se pripravlja v okraji Buzet sipa, in s tem je Istrijanom dana nova priložnost za zaslužek. Voditelji del morajo, ako se to dá, najemati domače ljudi, ne pa tujih.

Razne stvari.

* (Redka starost.) V Pulji na Istrijanskem je umrl 7. t. m. starec, rojen leta 1769, tedaj 104 leta star. Več let je služil kot vojak pod Napoleonom I. Ko je bil 83 star se je oženil v drugič in ima vsega skupaj 19 otrok. Kot Napoleonov vojak je nosil medaljo, katero je dal kovati Napoleon III. v spomin na svojega velikega strijca.

* (Koliko košta kolera.) Lanska kolera je koštala mesto Trst, kakor se čita v izvestji mestne oblasti, 59.280 gld. 85 kr. ki so se potrosili, da bi se ta kužna pošast odvrnila.

* (Velik ropot za nič.) Mirno mesto Mans na Francoskem je bilo zadnje dni po noči, na enkrat zbujeno. Karmelitarice so plat zvona bile. Vse mesto je bilo po konci in je letelo proti samostanu. Samostanska vratarica je trdila, da je videla štiri roparje na strehi. Ko so ljudje bolje na tanko pogledali, so videli, da so na strehi le štirje mački, ki so prišli klostersko muco snubit. Ko se je to videlo, so se vsi ljudje začeli smejati. Vratarica pa je dobila povelje, da ne sme več plat zvona biti, ako pridejo še mački snubit.

* (Trojni umor.) V Ameriki so se v neki vasi blizu Plimuta zgodili trije umori. Čevljar Lul je hotel obiskati svojega soseda Sturtevantta. A ko pride k njemu, ga najde v veži mrtvega. Glavo je imel v dve polovici preklano. Ko pride v hišo, najde tam na tleh truplo Sturtevantove gospodarice. Ves preplašen leti to naznaniti bratu Sturtevantovemu, a ko pride v njegovo sobo, ga najde v tri dele razsekanega. Ljudje so precej sodili, da je moral neki ropar to storiti. Pa kdo je bil ta ropar? Sodniki so ga našli: bil je stričnik od Sturtevantov. Umrjena brata Sturtevantta sta bila čez 80 let stara, gospodarica čez 70.

Tržna poročila.

Z Dunaja 21. marca. Kakor na vseh domačih in tujih trgih, je bila tudi na dunajskem mlačnost velika. Blaga nij bilo veliko, vendar več, kakor kupcev. Pšenice se je okoli 20000 colnih centov prodalo, bolje slaba po 5—10 kr. cenejše. Najslabša je bila po 6 gl. 90 kr., najlepša po 8 gl. 50 kr. Reži se je veliko ponujalo, in se je za 5—10 kr. ceneje puščala. Prodali so je okoli 11.000 vaganov, bolje slabo po 4 gl. 90 kr., boljše po 5 gl. 35 kr. Ječmen ima malo kupcev. Prodalo se ga je 6000 vaganov po

4 gl. 85 kr. do 5 gl. 30 kr. Koruza ima sredenj sejm in stare cene. Ovsja je jako malo, in mora se dati zanj, kolikor prodajalci bočejo. Lepe moke nihče ne kupuje, črno pa prav močno.

Iz Budapešte 21. marca. Blaga se je ta teden prav malo pripeljalo. Zraven tega pa malini tako malo potrebujejo, kupci tako neradi kupujejo, da se je le najboljša pšenica obdržala pri cenah preteklega tedna. Prodali so je komaj 70.000 centov. Z režjo nij bilo nič kupčije, ker je trgovci ne potrebujejo. Lepi ječmen je ostal pri starih cenah, srednji in slabši je pa izgubil 10—15 kr. proti pretečenemu tednu. Prodalo se ga je 10.000 vaganov, po 3 gld. 70 kr. do 3 gld. 90 kr. Koruza je imela od začetka tedna prav slab trg; ker se je je pa malo pripeljalo in ker so je potrebovali, se je prodanih 10.000 centov za 5 kr. dražje plačalo. Z ovsem je malo kupčije, pa le zato, ker ga je malo. Prodalo se ga je 10.000 vaganov po 10—15 kr. dražje. Sočivje zmerom radi kupujejo. Beli fižol je po 5 gld. 50 kr., grah po 6 gld. 50 kr., proso po 5 gld. do 5 gld. 15 kr. Krompir 2 gld. 80 kr. dun. cent. Češplje, bosniške, so se prodajale po 21 in pol gold., srbske po 20 gld. Po masti se je malo popraševalo, pa so se cene ipak obdržale. Bilo je mestno blago po 42—43 gold. ameriškansko po 35—36 gld. Špeha domačega uže nij veliko, le ameriškanskega je še zadosti. Ko bi ga kupci veliko potrebovali, bi čez nekaj časa samo ameriškanskega lahko dobili. Novi špeh je po 37—38 gld., stari po 32½ gld., ameriškanski po 27—27½ gld. Volne se je okoli 300 centov prodalo bolje srednje.

Tržne cene.

V Ljubljani 24. marca 1874.

Pšenica 7 gl. 30 kr.; — rež 4 gl. 80 kr.; — ječmen 4 gld. 20 kr.; — oves 2 gl. 50 kr.; — ajda 4 gl. 90 kr.; — prosó 4 gl. 90 kr.; — koruza 5 gl. 10 kr.; — krompir 3 gl. 40 kr.; — fižol 6 gl. 60 kr. — masla funt — gl. 54 kr.; — mast — gl. 42 kr.; — špeh frišen — gl. 38 kr.; — špeh povojen — gl. 42 kr.; — jajce po 1⅓ kr.; — mleka bokal 10 kr.; govedine funt 26 kr.; — toletine funt 30 kr.; — svinjsko meso, funt 34 kr.; — sena cent 1 gld. 10 kr.; — slame cent — gl. 75 kr.; — drva trda 7 gld. 80 kr.; — mehka 5 gl. 30 kr.

Loterijske srečke:

Na Dunaji 22. marca 31. 46. 39. 61. 24.

V Gradci 22. marca 70. 81. 74. 40. 79.

En sreberni goldinar velja 1 gold. 6 kr. v bankovcih.